

JURYRAPPORT SYBREN POLETPRIJS 2021 - MICHAEL TEDJA

Wie het universum van Michael Tedja betreedt, raakt niet snel uitgekeken. Tedja is een eigenzinnige kunstenaar die zowel actief is als beeldend kunstenaar als letterkundige. Het beeldend en tekstueel werk treden daarbij steeds met elkaar in dialoog: beschouwend proza, non-fictie, poëzie en beeldend werk reageren permanent op elkaar én op de kunstenaar zelf. De bekroning met de *Poletprijs 2021* is voor zijn *letterkundig* oeuvre in de diverse genres: proza, poëzie, essayistiek. En zelfs wanneer het beeldend werk buiten beschouwing wordt gelaten, blijkt uit dit oeuvre een grote grenzeloosheid. Ook literaire genregrenzen zijn bij Tedja vloeibaar; hij maakt prozagedichten of wisselt essayistiek en proza af in één boek. Het geeft het werk een uitgesproken dynamisch karakter.

Die dynamiek toont zich niet alleen in het overschrijden van genres, maar wordt in de teksten ook expliciet gethematiseerd. We horen een veelvoud aan stemmen, die bewust (of onbewust) spreken, als associatie of als doelgerichte reflectie. Die stemmen zijn soms grappig, soms ernstig, soms teder of speels, maar altijd prikkelend. ‘De meerduidige vertelvorm is noodzaak’, schrijft Tedja in het essay ‘Hosselen’ dat in *De Gids* verscheen. Het is een sleutelbegrip in zijn werk, omdat vertelling en verhaal – maar ook het zelf – nooit eenduidig zijn. Dit spreekt tevens uit de vele zelf opgeworpen en verworpen tegenstellingen en tegenstrijdigheden in zijn teksten. Zoals in de ‘diachronische roman’ *Hosselen*, bijvoorbeeld het korte ‘Facet 2022’, getiteld ‘Ik ben bang dat ik niet bang ben’:

Het gaat om tegenstellingen

Systemen die elkaar opheffen

Je zegt iets en ontkent het weer

De meerstemmigheid, zo kenmerkend voor Tedja, biedt tevens plaats voor zelfreflectie en het innemen van een meta-positie ten aanzien van zijn eigen werk. Dit uit zich soms in een vorm van overbewustzijn, een reflecteren op het werk dat op dat moment geschreven wordt – maar is nooit verlamd. In *Hosselen*, om bij dit voorbeeld te blijven, vinden we dit terug op een wijze die in de verte aan Louis Paul Boons *Kapellekensbaan* doet denken:

‘Dood. In feite is een roman een zwartgeblakerde postbrief. Een roman is een macro- en mikrokosmos. In feite is een roman een verzonden tekening. Een roman moet een donkere ruimte zijn, die ondoordringbaar is, een ruimte waar alle ellende ellende kan zijn. Het geheel moet gedefinieerd zijn tot in de details. Daar is dus niets romantisch aan! Onderdruk egevoelens! Onderdruk ambities! Onderdruk doelgerichtheid! Onderdruk het arrogantiegevoel! Onderdruk ego ook! Onderdrukking is een van de nieuw verworven vrijheden! Leef voor het verzet. Wij kunnen niet zonder fictie.’

In Tedja’s werk komen – om het wat pompeus te zeggen - de grote vragen van vandaag aan bod, waarbij hij zichzelf en de eigen biografie steeds als uitgangspunt neemt. Met zijn achtergrond – Nederlander met Surinaamse wortels – gaat het bijna onvermijdelijk vaak over identiteit en eigenheid. Het uitdagende is dat hij ook daarbij elke vanzelfsprekende aanname bevraagt en aan kritische reflectie onderwerpt. Als voorbeeld kan verwezen worden naar zijn laatste dichtbundel: *Exclusief*. Waar momenteel het streven naar *inclusiviteit* als ideaal geldt, neem Tedja provocerend het omgekeerde als uitgangspunt: hij heeft een afkeer van wat hij ‘identiteitsproblemen’ noemt en weigert namens de zwarte gemeenschap te spreken. Bij Tedja spelen geen vaststaande noties over witte of zwarte mensen. Hij treedt op in naam van zichzelf. Net als de maan in *Exclusief* is hij ‘niet zwart, niet wit of universeel’. Het ‘exclusieve’ is daarmee niet zozeer negatief, maar staat voor een positieve zoektocht naar autonomie en meervoudigheid, naar een levenswijze zoals hosselen dat is.

Enerzijds mijdt hij het politieke (met overigens een subtiele notie over politiek als bedrog): ‘mijn bedrog is poëtisch en dus niet of nauwelijks politiek’. Anderzijds sijpelt het politieke intussen overal tussen de voegen van zijn teksten door. Bij voorbeeld als het gaat over populistische die ‘onder de vertekenende paraplu van tolerantie in feite intolerantie prediken’.

Tedja’s vroegste poëzie werd nog gelezen door Sybren Polet, naamgever van de prijs, die erover opmerkte: ‘Michael Tedja is een belangrijk kunstenaar, die in het Cobra Museum met zijn uitbundige soms agressieve collages grote indruk maakte. In zijn eerste bundel gedichten beweegt de lezer zich door kleine verrassende taalbouwsels, waarin hij zich zowel vervreemd als thuis kan voelen.’

Michael Tedja is maker van een caleidoscopisch oeuvre, dat tal van denkbare grenzen verkent en overschrijdt en tegelijkertijd ook dat overschrijden weer kritisch analyseert.

Amsterdam, 18 november 2021

De jury:

Sofie Gielis

Jos Joosten (voorzitter)

Frank Keizer

Bart Vervaeck

Marieke Winkler